

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
СУЧАСНОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ:
МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ДІАЛОГ**

Колективна монографія

Запоріжжя
2020

УДК 61:378:009

Г 94

Рецензенти:

Торкут Н.М., доктор філологічних наук, професор, академік АН ВШ України, директор Навчально-наукового шекспірівського центру, Запорізький національний університет.

Лепський М.А., доктор філософських наук, професор, професор кафедри соціології Запорізького національного університету

Дяченко М.Д., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри теорії та практики перекладу Класичного приватного університету

*Ухвалено до друку рішенням Вченої ради
Запорізького державного медичного університету
(протокол № 2 від 28 вересня 2020 р.)*

Редакційна колегія: д. філол. н., професор **Т.В. Гребенюк**; д. філос. н., професор **В.А. Жадько**; д. філол. н., професор **О.Д. Турган**; д. філос. н., професор **І.Г. Утюж**; к. пед. н., доцент **Л.І. Васецька**; к. пед. н., доцент **К.І. Гейченко**; к. філол. н., доцент **О.В. Гордієнко**; к. пед. н., доцент **А.К. Куліченко**; к. філол. н., доцент **Л.В. Сазанович**; к. н. з держ. упр., доцент **О.В. Соловйова**.

Відповідальний редактор: к. філол. н., доцент **Д.А. Москвітін**.

Г 94 Гуманітарні виміри сучасної медичної освіти : колективна монографія / відп. ред. Д.А. Москвітін. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2020. – 172 с.

ISBN 978-966-417-193-X

Колективна монографія містить наукові статті, присвячені актуальним питанням різноманітних галузей медичної гуманітаристики. Автори висвітлюють проблеми філософії, біоетики, лінгвістики, літературознавства, викладання гуманітарних дисциплін у медичних ЗВО та мовної освіти майбутніх спеціалістів у сфері охорони здоров'я. Видання розраховане на студентів, магістрантів, аспірантів, викладачів закладів вищої освіти та всіх тих, хто цікавиться сучасною медичною гуманітаристикою.

УДК 61:378:009

**За зміст статей і правильне цитування відповідальність
несуть автори.**

© Колектив авторів, 2020

® Видавництво Запорізького державного
медичного університету, 2020

ISBN 978-966-417-193-X

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
I. ПИТАННЯ ФІЛОСОФІЇ ТА БІОЕТИКИ.....	6
<i>Утюж Ірина Геннадіївна</i> <i>Спиця Наталя Валеріївна</i> КОНСТРУКТИВНА СТОРОНА СОЦІОГУМАНІТАРИСТИКИ В МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ: ПОГЛЯД ІЗ МАЙБУТНЬОГО	6
<i>Жадько Віталій Андрійович</i> ЄДНІСТЬ ЛЮДИНОЗНАВСТВА І ПРИРОДОЗНАВСТВА ЯК ВИХІДНИЙ БАЗИС ГУМАНІТАРИСТИКИ	15
<i>Селетий Дмитро Петрович</i> СУТНІСТЬ І ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ БІОЕТИКИ ЯК НОВОЇ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОЇ ДИСЦИПЛІНИ	26
II. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДАХ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	36
<i>Трегуб Світлана Євгенівна</i> ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ У МЕДИЧНИХ ВИШАХ.....	36
<i>Мегрелішвілі Марія Олексіївна</i> СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН «РЕЛІГІЄЗНАВСТВО» І «СВІТОВА ЦИВІЛІЗАЦІЯ» У МЕДИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ	42
<i>Жаворонкова Вікторія Василівна</i> <i>Беспала Лілія Володимирівна</i> ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СВІТОВИЙ ДОСВІД І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	49
<i>Орел-Халік Юлія Владиславівна</i> <i>Скрипник Юлія Сергіївна</i> МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗВО	56
III. СПЕЦИФІКА МОВНОЇ ОСВІТИ У ВИЩОМУ МЕДИЧНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ.....	65
<i>Сазанович Лариса Вікторівна</i> <i>Куліченко Алла Костянтинівна</i> LANGUAGE BARRIER AS A CHALLENGE OF INTERCULTURAL EDUCATION (MOROCCAN ENGLISH AND NIGERIAN ENGLISH as cases in point).....	65
<i>Васецька Лариса Іванівна</i> <i>Соловійова Ольга Володимирівна</i> ІННОВАЦІЇ В НАВЧАННІ МОВИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ НА ДОВУЗІВСЬКОМУ ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ: МЕТОДИ, ПІДХОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ.....	75
<i>Гриценко Ольга Вікторівна</i> ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ....	89
<i>Ragrina Zh.M.</i> <i>Geichenko K.I.</i> «BLENDED LEARNING ENVIRONMENT» AS AN EFFECTIVE CONDITION FOR PROFESSIONAL TRAINING AT UNIVERSITIES.....	97

Ragrina Zh.M., Ph.D in pedagogics,
associate professor of the language department,
Zaporizhzhia State Medical University
Geichenko K.I., Ph.D in pedagogics,
Head of the language department,
Zaporizhzhia State Medical University

«BLENDED LEARNING ENVIRONMENT» AS AN EFFECTIVE CONDITION FOR PROFESSIONAL TRAINING AT UNIVERSITIES

Анотація. Стаття присвячена особливостям організації змішаного навчального середовища в університеті. Проаналізовано специфіку поняття «Змішане навчання», охарактеризовано його компоненти. Визначено, що змішане навчання є ефективним, якщо воно поєднує навчання в режимі офлайн та он-лайн, забезпечує інтенсифікацію навчального процесу, поєднує професіоналізм вчителя та технологічні інструменти та дозволяє вчителям працювати в малих групах, використовуючи адаптивний потенціал та новітні технології. Висвітлено пріоритетні аспекти організації змішаного навчання, зокрема інтерактивне навчання, використання сучасних інформаційних та комп'ютерно-орієнтованих технологій для структурування навчальної інформації та їх репрезентації у різних форматах. Пояснено загальний алгоритм діяльності щодо реалізації змішаного навчання. Висвітлено найпоширеніші моделі організації навчальних занять в змішаному навчальному середовищі, серед них «Ротація», «Особистий вибір», «Автономна група», «Перевернутий урок». Зазначено важливість спеціального електронного навчально-методичного комплексу, який містить навчальний матеріал, навчальні завдання та контроль.

Ключові слова: змішане навчальне середовище, змішане навчання, моделі діяльності в змішаному навчальному середовищі.

Abstract. The article is devoted to the features of the organization of blended learning environment at the university. The specificity of the concept of "blended learning" is analyzed and it is noticed blended learning is effective when it has a combination of off-line and on-line learning that provides the intensification of the educational process, combines the professionalism of a teacher and technological tools, and allows teachers to work in small groups using adaptive potential and the latest technologies. Priority aspects in the organization of a blended learning environment are highlighted, including interactive learning, the use of modern information and computer-oriented technologies for structuring educational information and presenting it in various formats. The general algorithm of activities for the implementation of blended learning is explained. The most frequent models for organizing training activities in the blended learning environment such as «Rotation», «Personal Choice», «Autonomous Group», «Flip-the-classroom technique» and others are characterized. The importance of a special electronic educational and methodological complex that contains the training material and tasks for studying and control is marked.

Key words: blended learning environment, blended learning, activity models in a blended learning environment.

Introduction. The development of the modern educational system significantly affects the formation of the educational policy of each country and the professional training's reorientation at universities to the new forms of the educational material presentation. That is why issues associated with the use of technical means in the educational process require a particular attention. Moreover, the organization of classes of new types, based on a combination of traditional and innovative forms of learning, demands to be discussed.

Literature Review. The use of the blended learning model at universities was described by the Ukrainian and foreign researchers. The historical aspect of the development of blended education is reflected in the researches of R. Brown [13], D. Craddock [14], K. Kun [18], D. Romanenkova [9] and others. The opportunities for developing a new type of educational environment were investigated by J. Groff [17], C. Graham [20], A. Kachalov [2], G. Polyakova [7]

Having analyzed various aspects of the problem, scientists, however, agree that it is necessary to update special pedagogical tools for high-quality professional training at universities, to challenge pedagogical stereotypes and to create a special environment that will combine traditional and innovative forms of learning.

It seems relevant to develop and introduce the blended learning model that will help students to become more involved in the educational process and to get maximal efficiency of it.

According to this, **the purpose** of the article is to investigate the characteristics of the organization of the blended learning environment in the educational process at universities.

The relevance of the research results is determined by the authors' definition of the role of the blended learning environment at the university that is understood as a teaching system that combines fulltime and distance learning, as well as self-studying. It also includes / presumes an interaction between teacher, student and interactive sources of information.

Results of the research. The concept of «educational environment» is understood as a system of influence and conditions for the formation of personality, as well as opportunities for its development contained in the social environment in the framework of an organized educational process (V. Radul [8, p. 139]). It is called multi-aspect and it is considered not only as «a multicultural educational system that is individual for each subject of training, but also as a condition for building your own style which provides the basis for actualizing the inner world of the personality» (A. Belinsky [1, p. 19], translated by us).

The educational environment is an open, complex, integrative, dynamic system (G. Polyakova [7, p. 86], translated by us) where certain connections and relationships between the subjects, teachers and students take place. In A. Kachalov's opinion, the structural components of a pedagogically comfortable environment that ensure its efficiency and effectiveness create a friendly atmosphere, organizing an individual success situation and promoting students' personal fulfilment [2 (translated by us)].

Nowadays, speaking about the creation of a comfortable learning environment, we should take into account the global process of computerization. We get a qualitatively new learning environment, which is called Blended Learning by involving new technologies into the educational process. This

environment is able to solve numerous problems and increase students' motivation for the processes of studying.

Researchers define the blended learning as «a combination of offline and online learning that provides the intensification of the educational process, combines the professionalism of a teacher and technological tools, and allows teachers to work in small groups using adaptive potential and the latest technologies» [10, p. 106 (translated by us)]. This type of training is based on the provisions of synergetic, activity, creative, innovative approaches and the principles of the availability of means for creating an interactive dialogue, computer visualization of educational material [12].

Blended learning environment also means a combination of formal training tools (working in classrooms, studying theoretical material) and innovative (electronic) forms of training (e-mail, on-line conferences, working together at a telecommunication training project, creating blog quests, doing practical tasks and posting their results, etc.).

Blended learning is represented by on-line learning activities. They can be organized by means of providing links to resources and downloading texts and materials, managing online quizzes and facilitating the presentation of tasks for independent work.

According to K. Kuhn, the purpose of the blended learning is an attempt to combine the advantages of full-time education and electronic resources [20, p. 16]. S. Moebs and S. Weibelzahl define blended learning as «a combination of distance and traditional communication in integrated learning activities» [21, p. 3]. According to C. Graham, blended learning is an approach that integrates traditional learning into computer-mediated teaching environment [17, p. 5].

As defined by V. Kukharenko, blended learning is a purposeful process of obtaining knowledge, skills and abilities in the conditions of integration of classroom and extracurricular learning activities in subjects of the educational process, based on the use of traditional, electronic, distance and mobile technologies [19, translated by us].

Despite the fact that blended learning provides a student's independent studying, the role of a teacher is still significant. But this teacher should act as a «tutor» (lat. tutorem – mentor [23]). A tutor is a pedagogical position that provides an opportunity to develop individual educational programs for students and accompanies the learning process in the system of continuing education [4 (translated by us)].

The concept of blended learning allows us to solve new educational tasks. First of all, it becomes possible to expand the educational opportunities of students by increasing the availability and flexibility of education. Secondly, an important moment is the stimulation of the formation of a student's subjective position: increasing their motivation, independence, social activity, self-reflection and, as a result, increasing the effectiveness of the educational process. Thirdly, the transformation of the teacher's style is becoming real. Finally, such type of studying personalizes the educational process, encourages students, determines their educational goals and takes into account their own educational needs, interests and abilities [13].

So, the blended learning model is a model of using informational and educational resources in the educational process that seems optimal for high education. Still, for the high-quality implementation of this model some requirements must be taken into account. Following E. Martynova and D. Romanenkova [6, translated by us], we focus on the requirements for the adaptation of educational programs and technical support. First of all, they are:

- special sound equipment, multimedia and other technical means of receiving and transmitting educational information in accessible forms for students;
- Internet access to resources, audio, video and graphic information;
- special software;
- educational and methodological resources;
- combination of online and offline technologies, as well as individual and collective forms of work in the educational process.

It is also necessary to take into account individual characteristics of students, including health disorders. So, it is necessary to have Braille computer equipment, electronic and video magnifiers, non-visual access to information programs, speech synthesizer programs and other technical means of receiving and transmitting educational information in accessible forms for students with visual impairments; the computer equipment with special software that is adapted for people with disabilities; alternative information input devices and other technical means of receiving and transmitting educational information in accessible forms for students with musculoskeletal disorders; the use of e-learning organization tools that allow the reception and transmission of information in accessible forms depending on the nosologies.

The general algorithm of activities for the implementation of blended learning consists of 4 stages [12, p. 105]:

- 1) preliminary activities in preparing for the use of on-line technologies;
- 2) student's preparation (training exercises, instructions for using the technique);
- 3) the direct use of on-line tasks, programs, multimedia;
- 4) reflection.

Educational content should be represented as electronic educational and methodological complexes and should be structured according to the academic year and educational qualification levels.

Scientists identify the mandatory components of the blended learning environment [9,16, 17] as:

- 1) traditional direct personal interaction between students;
- 2) interactive interaction mediated by information and computer technologies and electronic educational resources on-line;
- 3) self-education.

The percentage ratio of the presence of each component depends on the specifics of the university, specialty, orientation, individual characteristics.

The most frequent models for organizing training activities in the blended learning environment are «Rotation», «Personal Choice», «Autonomous Group», «Flip-the-classroom technique» and others.

One of the most suitable models for working with students is «Flip-the-classroom technique» that is based on the American concept [15]. This model is

based on the principles of the availability of an interactive dialogue. The essence of the technology is determined by the fact that the teacher prepares a video for the theoretical part of the lesson (for example, an explanation of the basic rules, constructions, dates, etc.) and uploads it to a local or global network. After gaining the access to this network, students work with the material and the next lesson starts with consolidation of the new knowledge and skills. Problematic discussions, role-playing games, situational games are the main possible methods used here [15]. This technology helps to save time for interactive interaction with students during a practical lesson, to increase their motivation and intellectual self-development.

Another model, «Autonomous group», is good for students with different level of motivation, training, competence and individual characteristics, including pathologies. This model involves dividing the group into subgroups. One group uses on-line forms of studying while other groups use off-line forms and then they change positions.

The model «Personal Choice» is relevant for a group where students have a high level of motivation, of formation of the ICT competence and personal skills. Organizing the work in this way, it is assumed that the learning activity and responsibility for its results is the learner's responsibility. The use of this model is possible:

- for groups of the same course with a fixed set of disciplines for studying on-line;
- for the same faculty with a different set of courses for studying on-line;
- for one university to study a specific on-line course that is common for all faculties.

None of the above mentioned models is possible without the creation of a special electronic educational and methodological complex that contains the training material and tasks for studying and control.

The electronic educational and methodical complex is an informational educational resource that is used to present structured educational material of the discipline. It provides control, manages cognitive activity of students in the process of implementing educational programs of universities [6, p. 56 (translated by us)].

The main goal of creating an electronic educational and methodical complex is to provide students with a full range of teaching materials for independent individual study.

An electronic educational and methodical complex is designed for studying the discipline in accordance with the curriculum; it provides all types of educational activities: obtaining information, practical exercises, monitoring the knowledge of students, etc. Every electronic educational and methodical complex is designed as a separate web site. Various software is used to create such products.

Conclusions. Summing up the information above, it should be noted that blended learning as an instrument of modernization of modern education, as it creates the new pedagogical opportunities. The result of introducing blended learning technology into the process of university education is a deeper interaction between teachers and students; the growth of the rate of assimilation of professional knowledge, skills and abilities.

In general, the creation of such type of environment will positively affect the motivation to learning, suggest various types of activities and increase the level of knowledge and skills.

We see the prospects for the further research in introducing modern software products and network services into the educational process of universities. It will improve the educational process due to interactivity, multimedia, and adaptability to students' needs.

References

1. Білінський А. М. Творче освітньо-інформаційне середовище як чинник розвитку особистості вчителя. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка*. 2012. № 2. С. 15–21.

2. Качалов А. В. Педагогические условия формирования творческой самостоятельности студентов педвуза. *Известия Уральского государственного университета. Сер. 1. Проблемы образования, науки и культуры*. 2009. № 1/2 (62). С. 212–217.

3. Кобися А.П. Інформаційне освітнє середовище як платформа для реалізації змішаного навчання у вищих навчальних закладах. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2017. Т. 57. Вип.1. С. 75–82.

4. Лелека Т. О. Функціонування англоамериканських запозичень-синонімів сфери безперервної освіти в українській мові початку ХХІ століття. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологія*. 2015. Вип. 58. С. 341–344.

5. Лешер О.В., Деменина Л.В. Инклюзивное обучение студентов университета: комплекс научных подходов. *Современные проблемы науки и образования*. 2015. № 1. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=18603> (дата обращения: 05.04.2020).

6. Мартынова Е.А. Принципы инклюзивного образования инвалидов и их обеспечение для системы высшего профессионального образования. *Достижения вузовской науки*. Новосибирск, 2013.

7. Полякова Г.А. Вплив освітнього середовища ВНЗ на формування професійної компетентності фахівців. *Вища школа*. 2010. №10. С. 78–87

8. Радул В. В. Соціальна активність у структурі соціальної зрілості (теоретико-методологічний аспект): монографія. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2011. 256 с.

9. Романенкова Д.Ф. Особенности реализации профессиональных образовательных программ с применением электронного обучения, дистанционных образовательных технологий с учетом условий обучения инвалидов и лиц с ограниченными возможностями здоровья. *Современные проблемы науки и образования: сетевой журнал*. 2013. URL: www.science-education.ru/110-9841 (дата обращения: 19.08.2019).

10. Стуколова Е. А. Современные технологии педагогических кадров: зарубежный опыт. *Вестник Челябинского государственного педагогического университета*. 2015. № 7. С. 101–111.

11. Тимошенко В. М. Підготовка інтерактивних вправ в середовищі Learningapps. Блог інформатика. URL: <https://metodistzp.jimdo.com/2016-2017/середовище-learningapps/> (дата звернення: 15.10.2016).

12. Blended Learning, Course Redesign and New Access to Education: Teaching English / edited by B. Tomlinson and K. Whittaker. London, 2013. 258 p.
13. Brown R. F., Bylund C. L. Communication skills training: describing a new conceptual model. *Academic medicine*. 2008. №83 (1). P. 37–44.
14. Craddock D., Mathias, H. Assessment options in higher education. *Assessment & Evaluation in Higher Education Journal*. 2009. №34 (2). P. 127–140.
15. Flip Teaching – new trends in education technology. LinkedIn Learning Oct 26, 2012 URL: <http://www.slideshare.net/Yossisv/new-trends-in-educational-technology/> (Last accessed: 22.12.2015).
16. Innovative learning environments. *Centre for educational research and innovation, OECD*. URL: <http://www.oecd.org/site/eduilebanff/48715376.pdf> (Last accessed: 17.09.2016).
17. Groff J. Technology-Rich Innovative Learning Environments. *OCED CERI Innovative Learning Environment project*. 2013. 2. P. 1–30. URL: http://www.jengroff.net/pubs_files/Tech-Rich-ILEs_GROFF-FINAL.pdf (Last accessed: 25.01.2016).
18. Kun K. E-Learning – electroning learning. *Informatika i obrazovanie*. 2006. №10. P.16–18.
19. Moebis S., Weibelzahl S. Towards a good mix in blended learning for small and medium sized enterprises. *Outline of a Delphi Study. Proceedings of the Workshop on Blended Learning and SMEs held in conjunction with the 1st European Conference on Technology Enhancing Learning Crete*. 2006. Greece. PP 1–6. (in English).
20. Graham C.R. Blended learning system: definition, current trends and future direction. *Global Perspectives, Local Designs*. San Francisco. 2005. PP.3-21. (in English).
21. Kukharenko V.M. Blended learning. Webinar. [online] URL: <http://www.wiziq.com/online-class/2190095-intel-blended>.
22. Technology Distance Learning: Dictionary and Glossary / M. Iu. Kademiia, V. M. Kobysia. Vinnytsia: FOP Tarnashynskyi O. V., 2016. 284 p.
23. The Concise Oxford Dictionary of English Etymology / edited by F. Hoad. New York: Oxford University Press, 2003. 676 p.